

İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi
Journal of the Human and Social Science Researches
[2147-1185]

10 th Years

[itobiad], 2021, 10 (1): 369-383.

Siyasetin Dönüşümü: Siyaset Arenasında 65 Yaş ve Üstü Seçmenin Rolü, ABD ve Britanya Örnekleri

Transformation of Politics: The Role of Voters Over 65 Years Old in the Political Arena, The Examples of the United States and United Kingdom

Berfin VARIŞLI

**Dr. Öğr. Üyesi, Maltepe Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi,
Sosyoloji Bölümü**

**Asst. Prof., Maltepe University, Faculty of Humanities and Social Sciences,
Department of Sociology**

berfinvarisli@maltepe.edu.tr, Orcid ID: 0000-0001-5051-9546

Makale Bilgisi / Article Information

Makale Türü / Article Type : Araştırma Makalesi / Research Article
Geliş Tarihi / Received : 02.11.2020
Kabul Tarihi / Accepted : 25.11.2020
Yayın Tarihi / Published : 11.03.2021
Yayın Sezonu : Ocak-Şubat-Mart
Pub Date Season : January-February-March

Atıf/Cite as: Varışlı, B . (2021). Siyasetin Dönüşümü: Siyaset Arenasında 65 Yaş ve Üstü Seçmenin Rolü, ABD ve Britanya Örnekleri . İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi , 10 (1) , 369-383 . Retrieved from <http://www.itobiad.com/tr/pub/issue/60435/820182>

İntihal /Plagiarism: Bu makale, en az iki hakem tarafından incelenmiş ve intihal içermediği teyit edilmiştir. / This article has been reviewed by at least two referees and confirmed to include no plagiarism. <http://www.itobiad.com/>

Copyright © Published by Mustafa YİĞİTOĞLU Since 2012 – Istanbul / Eyup, Turkey. All rights reserved.

Siyasetin Dönüşümü: Siyaset Arenasında 65 Yaş ve Üstü Seçmenin Rolü, ABD ve Britanya Örnekleri

Öz

Tüm dünya yaşlanmakta, yaşlı nüfusun toplam nüfus içinde oranı hızla artmaktadır. Tıptaki, gelişmeler ve yaşam tarzının değişimiyle ortalama ömrün uzaması, nüfusun çoğunluğunun kentte yaşaması ve buna bağlı olarak bireylerin yaşam önceliklerinin değişimi, evlilik yaşının yükselmesi ve doğum hızındaki düşüş, demografik yaşlanmanın en temel nedenleri arasında sayılmaktadır. 65 yaş ve üstü nüfusun artışıyla hem yaşlıların toplumdaki görünürlüğü hem de toplumsal değişimdeki gücü perçinlenmektedir. Bu durum ekonomi, siyaset, aile gibi kurumlarda değişimi ve dönüşümü de beraberinde getirmektedir. Siyaset kurumunda meydana gelen dönüşümlerden biri de seçim sonuçları ve seçmenlerin oy verme davranışıyla ilişkilidir. 65 yaş ve üstü bireylerin çoğunlukla geleneksel, muhafazakâr partiler ve adaylara oy verme eğiliminde olduğu savı da yaygınlaşmaktadır. Yakın zamanda yapılan seçimlere ilişkin kamuoyu araştırmaları da bu savı doğrular niteliktedir. Bu çalışmanın temel amacı; yaş faktörünün siyasi arenadaki gücünü ortaya çıkarmaktır. Bu amaca ulaşmak için Amerika Birleşik Devletleri ve Büyük Britanya'da son yıllarda gerçekleşen seçimler için yapılan araştırmaların analiz sonuçlarına başvurulmuştur. Bu analizlere göre; ABD'de 2008, 2012 ve 2016 yıllarındaki Başkanlık seçimleriyle, Büyük Britanya'da 2016, 2017 ve 2019 yıllarında yapılan seçimlerde 65 yaş ve üstü seçmenin yarısından fazlasının muhafazakâr partiler ya da adaylar lehine oy kullandıkları görülmektedir. Bu durum yaşlıların geleneksel ve muhafazakâr partilere oy verme eğiliminde oldukları savını destekler niteliktedir. Bu çalışmada bu eğilimin nedenlerini Bourdieu sosyolojisinin temel kavramları olan habitus, alan, sermaye ile "Terör Yönetimi Kuramı" yardımıyla açıklanmıştır. Yaşın ilerlemesiyle sermaye türlerinde değişim yaşayan yaşlılar, habitusları temelinde geleneksel ve muhafazakâr partilere oy verme eğilimindedirler. Öte yandan, politik muhafazakârlığı değişime direniş ile ilişkilendiren Terör Yönetim Kuramının öncülerinin bu hipoteziyle, yaşlıların mevcut politik düzenin devamını isteyen ve değişime uzak duran muhafazakâr partileri tercih etmeleri arasında paralellik kurulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Siyasi Davranış, Siyasi Katılım, Oy Verme, Yaşlılık, Bourdieu, Seçim

Transformation of Politics: The Role of Voters Over 65 Years Old in the Political Arena, The Examples of the United States and United Kingdom

Abstract

The world is getting older, the ratio of elderly population to the total population is rapidly increasing. Developments in medicine, prolongation of life expectancy, majority of population living in the city and change in priorities and life style with urbanization, increase in marital age and decrease in the birth rate are among the main reasons of demographic aging. With the increase of 65+ population, both the visibility of the elderly in society and their power in social change are reinforced. This situation causes transformation in economy, politics and family. One of the transformations in politics is related to voting behaviour. On the other hand, the argument of elderly tend to vote for traditional, conservative parties and candidates is widespread. Recent polls also confirm this argument. This study aims to reveal the power of age factor in the political arena. In order to achieve this aim, the election polls in recent years, especially in the USA and UK is used. According to these polls; more than half of the 65+ voters voted in favor of conservatives in 2008, 2012 and 2016 elections of the US; and 2016, 2017 and 2019 elections of the UK. This supports the argument that the elderly tend to vote for conservatives. In this study, the reasons for this trend are explained with the help of habitus, field, capital, of Bourdieu sociology and "Terror Management Theory". Elderly, experience changes in the types of capital with advancing age, tend to vote for traditional and conservative parties on the basis of their habitus. On the other hand, the hypothesis of the pioneers of the Terror Management Theory, associating political conservatism with resistance to change, has been paralleled with the elders' preference for conservative parties that pursue the continuity of the current political order and stay away from change.

Keywords: Political Behaviour, Political Participation, Voting, Elderliness, Bourdieu, Election

Giriş

Bireylerin oy verme davranışı pek çok etkene bağlıdır. Yaşanılan ülkenin siyasi sistemi, siyasi gündem, medya ve/ya da sosyal medyada siyasi gündemin yansıtılışı, bireylerin oy verme davranışını etkiler (Sperlich, 2001). Öte yandan, bireyin içinde yaşadığı toplum ve toplumsal grup,

içselleştirdiği toplumsal norm ve değerler, bireyin cinsiyeti, aile yapısı, mesleği, sosyal çevresi gibi etkenlerin biri ya da birkaçı bireyin oy verme davranışını şekillendirir. Genel olarak bakıldığında, siyaset sosyolojisi ve siyaset biliminde cinsiyet ve meslek bu faktörlerden en çok çalışılan olagelmıştır. Yaş faktörü ya da değişkeni oy verme davranışında her ne kadar önemli bir değişken olma yolunda ilerlese de siyasi davranış çalışan akademisyenler tarafından -son 10-15 yılı saymazsak- yoğunlukla çalışılan bir konu olmaktan uzaktır. Ancak doğum oranlarındaki azalış ve ortalama yaşam süresinin uzamasıyla tüm dünyada 65 yaş üstü nüfusun artışı, her biri birer seçmen olan yaşlıların seçimlerin kaderini değiştirdiği fikrini yaygınlaştırmaktadır. Bu nedenle 65 yaş üstü seçmenin kime ya da hangi partiye oy verdiği önem kazanmaktadır.

Son yıllarda gerçekleştirilen seçimlere bakıldığında yaş faktörünün oy verme davranışını ciddi oranda belirleyen bir bağımsız değişken olduğu göze çarpmaktadır. Tıptaki gelişmelerle ömrün uzaması, kentleşme ve kentleşmeyle bireylerin yaşam önceliklerinin değişimi, kaba doğum hızındaki düşüş ve özellikle gelişmiş ülkelerde insanların sağlıklı yaşam konusunda bilinçlenmesiyle yaşanan dünyada yaşlıların oylarının değeri gün geçtikçe artmaktadır.

Türkiye’de de durum benzerdir. 2020 yılı TÜİK verilerine göre 65 ve üstü yaşta nüfus, 2014 yılında 6 milyon 192 bin 962 kişi iken son beş yılda %21,9 artarak 2019 yılında 7 milyon 550 bin 727 kişiye ulaşmıştır. Yaşlı nüfusun toplam nüfus içindeki oranı ise 2014 yılında %8,0 iken, 2019 yılında %9,1’e yükselmiştir. Nüfus projeksiyonlarına göre yaşlı nüfusun toplam nüfusa oranının 2023 yılında %10,2; 2030 yılında %12,9; 2040 yılında %16,3; 2060 yılında %22,6 ve 2080 yılında %25,6 olacağı öngörülmektedir (TÜİK, 2020).

Yaşlı nüfus artışıyla hem yaşlıların toplumdaki görünürlüğü hem de toplumsal değişimdeki gücü artmaktadır. Bu durum toplumsal ve siyasi yapıda ve ekonomide değişimi beraberinde getirmektedir. Siyasette de bu değişim dalgası hızla hissedilmeye başlamıştır. Özellikle ABD ve Büyük Britanya’da son yıllarda yapılan seçimlerde, yaş faktörünün, bir başka deyişle bu ülkelerdeki yaşlı nüfusun hızlı artışının, oy oranlarını şekillendirdiği görülmektedir. Örneğin, 65 yaş ve üstü seçmenin muhafazakâr partilere oy vermelerinin söz konusu ülkelerde muhafazakâr partilerin seçimi kazanmalarında önemli katkısı olduğu yönündeki düşünceler yaygınlaşmaktadır.

Özellikle ABD’de 2016 yılında yapılan Başkanlık seçiminde 65 yaş ve üstü seçmenin Donald Trump lehine oy kullanması, Hillary Clinton’ın mağlubiyetinin önemli nedenlerinden biri olarak gösterilmektedir (Ball, 2016). Büyük Britanya’da aynı yıl yapılan ve popüler ismi Brexit olan, ülkenin Avrupa Birliği’nden çıkmasının oylandığı referandumda yaşlı seçmenin çoğunluğunun AB’den ayrılma yönünde oy vermelerinin ülkenin kaderini değiştirdiğine yönelik tartışmalar da mevcuttur (Whitely ve Clarke,

2016; Karpf, 2018). Bu iki örneğin kesişimi tek bir soruyu akla getirmektedir: 65 yaş üstü bireylerin oy verme davranışının altında yatan neden nedir? Holland'a (2013) göre, bu durumun üç temel nedeni vardır. Bunlardan ilki, yazarın yaş benzerliği hipotezi olarak adlandırdığı, seçmenlerin kendilerine yakın yaş grubundan adaylara oy verme eğiliminde olmalarını öngören hipotezdir. Bu hipoteze göre kronolojik yaşı 65'in üstünde olan bireylerin sayılarının artmasıyla ortalama seçmen yaşı da yükselmektedir ve bu durum yaşı daha yüksek olan adayın şansının, genç olana göre artmasına neden olmaktadır. Çünkü seçmen yaşı kendine yakın olan adayı seçme eğilimi göstermektedir. Holland'ın öne sürdüğü ikinci neden, genç seçmenin görece daha liberal bir duruş sergileyen liberal partilere ya da adaylara oy vermesidir. Holland'ın (2013) altını çizdiği üçüncü neden ise; ikinci nedene paralel olarak gençlerin ideolojik olarak geleneksel siyasi düzene meydan okuyan adayları tercih etmesi, yaşça büyük olan 65 yaş ve üstü seçmenin, daha geleneksel, ana akım ve de muhafazakâr adaylara/partilere oy verme eğiliminde olmalarıdır. Öte yandan, bu üçüncü nedene/hipoteze kimi çalışmalar şerh düşmektedir (Abrams ve Broady, 1998; Binstock, 2009; Carrol, 2007; Fisher, 2010).

Özellikle Kenski ve Jamieson (2010), 2008 Amerikan Başkanlık Seçimleri üzerine yaptıkları çalışmada o dönem 72 yaşında olan John McCain'in, rakibi 46 yaşındaki Barack Obama karşısındaki yenilgisini ABD toplumu ve medyasındaki yaygın olumsuz yaş algısına bağlamaktadır. Yukarıda belirtilen üç varsayıma ilave nitelikte olan bu görüş, McCain'in seçim sürecinde yaşçı bakış açısına, bir başka deyişle yaş ayrımcılığına maruz kaldığını, özellikle kitlesel ve sosyal medyada rakiplerine göre daha güçsüz olarak lanse edildiğini ortaya koymaktadır (Kenski ve Jamieson, 2010, s. 450). Ancak bu durumun yaşlı seçmenin McCain lehinde oy kullandığı gerçeğini değiştirmede de görülmektedir.

Bu çalışmanın temel amacı; yaş faktörünün siyasi arenadaki gücünü ortaya çıkarmaktır. Bu amacı gerçekleştirebilmek için iki alt amaç oluşturulmuştur. İlki yaş değişkeninin oy verme davranışı üzerindeki etkisini 65 yaş üstü seçmenin oy verme davranışını analiz ederek tespit etmek, ikincisi de tüm dünyada yaşlı nüfusun artışına paralel olarak 65 yaş üstü bireylerin seçimlerdeki etkisini araştırmak. Bunun için ABD'de (2008, 2012, 2016)¹ ve Büyük Britanya'da (2016 AB referandumu-Brexit, 2017 ve 2019) gerçekleştirilen son üç seçim öncesi ve sonrasında yapılan kamuoyu araştırma sonuçları incelenecektir. Bu doğrultuda Bourdieu sosyolojisinden ve özellikle *habitus*, *sermaye* ve *alan* kavramlarından yararlanılacak ve "Terör Yönetimi Kuramı" yardımıyla yaşlıların oy verme davranışlarıyla geleneksel ve muhafazakâr partilere oy verme eğilimleri tartışılacaktır.

¹ Bu çalışma yapılırken 2020 ABD Başkanlık seçimleri henüz gerçekleşmemiştir.

65 Yaş ve Üstü Bireylerin Oy Verme Davranışı-Terör Yönetimi Kuramı İlişkiseliliği ve Bourdieu

65 yaş ve üstü bireylerin oy verme davranışının altında yatan nedenleri açığa çıkarması açısından “Terör Yönetimi Kuramı” ve kuramın literatüre katkıları önemli birer kaynak teşkil etmektedir.

1986 yılında Greenberg, Pyszczynski, Solomon’un geliştirdiği “Terör Yönetimi Kuramı”, ölüm farkındalığının insan davranışının çeşitli yönlerini etkileyebileceği fikrinden yola çıkmaktadır (Darrell ve Pyszczynski, 2016). Pyszczynski “Terör Yönetimi Kuramı”nın amacının şu sorulara cevap aramak olduğunu savunur:

“İnsanlar neden özgüvene ihtiyaç duyar ve neden özgüveni elde etmek için bu kadar çaba sarf eder? Neden insanlar, gerçeği kavramanın tek yolunun onunla birebir ilişki kurmaktan geçtiğine inanmaya ihtiyaç duyar? Son soruya şudur: Neden insanlar, özellikle de kendilerinden farklı olanlarla anlaşmakta bu kadar zorlanır?” (Pyszczynski, 2004, s. 829).

Kuramın kurucuları, bu sorulara yanıt aramaya ek olarak, benlik saygısı üzerine yoğunlaşmış; benlik saygısının, insanların kendi ölümlülüklerine ilişkin doğal farkındalıkları nedeniyle ortaya çıktığı teorisini tartışmışlardır (Greenberg vd., 1990). Lifshin, Helm ve Greenberg’e (2017) göre bireylerin ölüm gerçeğiyle, bir başka deyişle hayatlarının bir gün son bulacağı düşüncesiyle başa çıkmak için benlik saygılarını yükseltmeye ihtiyaçları vardır. Benlik saygısını yükseltmek için de bireyler, kendilerini sosyo-kültürel yapılarla ve (aile, siyaset gibi) toplumsal kurumlarla ilişkilendirirler, onlarla aidiyet kurarlar (Lifshin, Helm ve Greenberg, 2017, s. 80).

Buna paralel olarak, kuramın Charles Darwin, Sigmund Freud, Soren Kieckgaard, Otto Rank gibi esin kaynaklarından biri olan sosyal antropolog Ernest Becker, “ölüm sorununu” ele almanın bir yolunun kültürden geçtiğini hatırlatarak “tüm kültürler ve toplumlar insan var oluşunun anlamlı, önemli ve sonsuz olduğu inancının tecellisidir” der (Becker 1973’ten aktaran Darrell ve Pyszczynski, 2016, s. 2). Becker’e göre insanlar hayvanlardan farklı olarak ölüm korkusuna ve bilincine sahiptirler ve bilişsel yeterlilikleri nedeniyle ölümlü olduklarının, bir başka deyişle bir gün öleceklerinin farkındadırlar (Lifshin vd, 2017, s. 79). “Terör Yönetimi Kuramı” da Becker’den yola çıkarak ölüm korkusu temelinde bireysel ve toplumsal davranışın nasıl şekillendiği konusunun üzerinde durmaktadır.

Bulut’a (2015, s. 163) göreyse kuram, “insanların anlamlı bir dünyanın değerli üyeleri oldukları duygusunu sürdürmelerinin mümkün olmadığı

durumlarda, bunun düşük benlik saygısı ile sonuçlanacağını önermektedir". Bir başka deyişle birey, değerli hissedilmeyeceği bir dünya düzenine geçişi varsaydığı anda kaygı mekanizmasını devreye sokarak eski düzenin devamı için davranış belirlemeye gitmektedir. Kuram, ayrıca, otoriter insanların kendi fikirlerine benzer fikirleri olan insanlara yakınlık duyma olasılığının daha yüksek olduğunu ortaya koymaktadır (Greenberg vd., 1990).

"Terör Yönetimi Kuramı", siyaset bilimi için çok çeşitli araştırma sorularına zemin hazırlamaktadır. Örneğin; insanların kendilerini siyasi gruplarla özdeşleştirmelerinin nedeni nedir? Bu durum oy verme davranışını nasıl etkiler? Neden bazı kişiler aynı partiye oy verme eğilimindedir ya da bireylerin parti aidiyetinin altında yatan nedenler nelerdir? Kuşkusuz bu sorular artırılabilir; alanda değerli araştırmalara yön verebilir.

Erdoğan ve Uyan Semerci (2020, s. 54) "Hobbes'u ve belki de Machiavelli'yi takip edersek insan doğasına içkin olduğu düşünülen bu duygunun (korku) iktidarın yollarını da gösterdiğini anlayabiliriz" der. Politik zeminde korku ve endişe bizi nasıl yönetir?" sorusuna yanıt arayan Spee Kosloff, Mark J. Landau ve Brian Burke de (2016) bireylerin merkez ve muhafazakâr aday ve partilere yönelmelerinin teorik temellerini araştırmışlardır. Yazarlara göre, Theodore Adorno'nun 1950'de Frenkel-Brunswick, Levinson ve Sanford ile birlikte kaleme aldığı "Otoriter Kişilik" çalışmasından bu yana bu konuyla ilgili çok sayıda araştırma yapıldığı söylenemez (Kosloff, Landau ve Burke, 2016, s. 29). Ancak yine de bu konuda yapılan çok değerli çalışmalar da mevcuttur. Jost, Glaser, Kruglanski ve Sulloway (2003) ideoloji ve 'politik' muhafazakârlık kavramları arasındaki ilişkiyi; kişilik, biliş ve motivasyondaki bir dizi bireysel farklılıkları ortaya koyarak anlattıkları çalışmaları bu konuda yapılan önemli çalışmalara örnek teşkil etmektedir. Yazarlar, politik muhafazakârlığın belirsizliğe karşı, temel ihtiyaç ve kronik ölüm korkusuyla karakterize olduğunu ileri sürmektedir. Konuyla ilgili bir diğer çalışmada Greenberg ve Jonas (2003), tarihsel olarak politik muhafazakârlığı değişime direnişle ilişkilendirmektedir.

65 yaş ve üstü kişilerin de geleneksel ve muhafazakâr partilere oy verme eğiliminde olmalarının altında bu direniş ve alıştığı koşullarda varlığını sürdürme ihtiyacı olduğu söylenebilir. Çünkü yaşlılık evresinde birey yaşamının devamını sağlamak için çoğu zaman var olan düzenin de devamını ister. 65 yaş ve üstü bireylere göre değişim çoğu zaman ürkütücüdür, yaşlı birey alışkanlıklarına sahip çıkar; yenilik, yeni bir yaşam, yeni bir ev, yeni ortam, yeni arkadaşlıklar onun için belirsizliklerle doludur. 65 yaş ve üstü bireyler çoğu zaman var olan siyasal sistem düzenini değiştirme eğiliminde olan partiler ya da adaylardan ziyade kendilerini, mevcut siyasal düzeni koruma eğiliminde olan aday ve partilere daha yakın hissetmekte ve oylarını bu yönde kullanmaktadırlar. Bu bakış açısını destekler nitelikteki Jost vd. (2007) çalışmasına göre, ölüm kaygısı ve statükonun sarsılması ya da ortadan kalkmasına dair endişe arttıkça,

bireyleri muhafazakârlık seviyeleri de artmaktadır (Kosloff, Landau ve Burke, 2016, s. 42).

Pierre Bourdieu sosyolojisi ile “Terrör Yönetimi Kuramı” ve siyasi davranış arasında bir bağ kurmak da mümkündür. Bourdieu, kültür, toplumsal yapı ve eylem arasındaki ilişkileri ele alan bir simgesel iktidar sosyolojisi ortaya koyar (Swartz, 1997, s. 18). Bourdieu’nün iktidar, alan, sermaye (ve türleri) ve habitus kavramları bu analiz denemesinin de baş aktörleri olacaktır. Öncelikle güç, kültür ve eğitimden tabakalaşma ve beğeniye kadar tüm sosyal ve politik yaşamın merkezindedir ve sosyal yaşamı düzenleme kudretine sahiptir. İktidar, habitus ve sermaye türleriyle birlikte bireyin sosyal ve politik yaşamının arka planını da şekillendirir.

Swartz'a (2013) göre, Bourdieu ikili bir vizyona sahiptir: Bunlardan ilki, sosyolojiyi toplumdaki güç ilişkilerinin “bilimsel” incelemesi olarak ve ikincisi de sosyolojiyi politik angajmanın kendisi olarak görmesidir. Ancak yine Swartz'a göre pek çok sosyal bilimci, özellikle siyaset sosyologları ve siyaset bilimciler bunu malesef gözden kaçırmaktadır ve analizlerinde Bourdieu’nün kuramından destek almamaktadırlar. Oysa, Bourdieu, kolektif kimliklerin temelde politik olduğunu, çünkü bu kimliklerin iktidar ilişkilerini inşa ettiğini savunmaktadır (Swartz, 2013, s. 23). Her ne kadar Bourdieu, siyaset, siyasi partiler, siyasi davranış, oy verme davranışı, toplumsal hareketler gibi konulara çok fazla eğilmemiş olsa da kurucusu olduğu kuram ve kavramlar, söz konusu alanların analizinde oldukça yararlıdır.

Bourdieu, Passeron’la birlikte 1960’larda ‘alan’, ‘sermaye’ ve ‘habitus’ kavramlarını sosyal bilimlere kazandırmıştır. Kısaca belirtmek gerekirse, alan kavramı ile Bourdieu, “herhangi bir (yapılandırılmış) sosyal alanda veya belirli bağlamda bulunabilecek objektif ağ veya ilişkilerin konfigürasyonu”nu betimlemektedir (Grenfell, 2008, s. 47). Bağlam, ağ ve konfigürasyon kelimeleri burada önemlidir çünkü bu kelimeler kavramsal açıdan alanın aslında yaşayan bir varlık, duruma, aktörlere, mekâna göre değişen bir kavram olduğunu anlatmaktadır. Her bir aktör kendi habitusu temelinde bu ağ ve ilişkiler bütününde hareket eder ve bir diğer aktör ile etkileşimini şekillendirir. Aktörler de canlıdır, ağ da, alan da. Habitus değişime açıktır. Bourdieu habitus ve alan ilişkiselliğini bir tür suç ortaklığına benzetmiştir:

“Bizzat kendisinin bir ürünü olan “alan”la gerçek bir ontolojik suç ortaklığı ilişkisi içinde olan habitus, bilinçlilik gerektirmeyen bir bilme biçiminin, planlı olmayan bir niyetliliğin/yönelmişliğin, kişinin açıkça ifade etmeden de geleceğe yönelmesini mümkün kılan dünyadaki düzenliliklere pratik hâkimiyetin bir ilkesidir” (Bourdieu, 2014, s. 48).

Bu sözlerle Bourdieu, habitusun karmaşık ama toplumsal bir varlık olan insanı anlamada bir o kadar değerli olduğunu ortaya koymuştur. Öte yandan, Bourdieu için habitus ve alan kavramları birbirini besleyen ve birbirinden ayrı düşünülemeyecek kavramlardır. Toplumun anlamak için yapılan çalışmalarda bu kavramların ayrı ayrı analizleri mümkün olduğu gibi, birbirleri arasındaki etkileşim, analizi anlamlı ve de zengin kılmaktadır. Bu iki kavramı tamamlayan, kuramın bir diğer halkası, Çeğin, Göker, Arlı ve Tatlıcan'ın (2014, s. 13) ifadesiyle Bourdieu'nün "büyülü kelimelerinin" diğeri 'sermaye'dir. Sermaye, en az alan ve habitus kadar etkilidir, ve bu iki kavramla düşünüldüğünde anlamlı bir analiz ortaya koymakta yararlıdır.

Wacquant, Bourdieu'ye göre dört sermaye türü olduğunu altını çizer:

"Ekonomik (maddi ve parasal değerler), kültürel (kıt sembolik mallar, beceriler ve unvanlar) ve sosyal (bir gruba üyelikten kazanılan). Dördüncü bir sermaye türü olan sembolik sermaye aslında insanların sermaye olarak algılamadıkları belirli bir sermaye biçiminin etkisini anlatır (örneğin, "bahsettikleri" zaman ve paraya hayırseverlik yüklemenin bir sonucu olarak üst sınıfın üyelerine ahlâki nitelikler attığımızda)" (Wacquant, 2014, s. 62).

Sermaye türleri bireyin yaşamını şekillendirir, alan da habitusla birlikte bireyin davranış(lar)ına yön verir, diğer aktörlerle etkileşimine zemin oluşturur. Dolayısıyla bir bakıma sermaye türleri, habitus ve çıkarlar (illusiolar) ile birlikte bireyin toplumsal konumlanışını belirler, iktidar mekanizmalarına uzaklığını ya da yakınlığını ortaya koyar. İktidar ise, Bourdieu'ye göre alanlarda hakimiyetini sürdüren sistemlerdir. Pratikler, yapılandırılmış çatışma arenasında, 'alan'da, habitus eylemini modern toplumdaki tabakalaştırıcı iktidar yapılarına bağlar (Swartz, 1997, s. 22). Böylece alanlarda iktidar üretilir ve yeniden üretilir.

Siyasi alanda da durum farklı değildir. Bireyler habituslarına, çıkarlarına ve toplumdaki konumlanışlarına göre alan ve alandaki diğer aktörlerle (diğer seçmenler, adaylar vb.) etkileşimlerini sürdürürken siyasi davranışları da şekillenir. Bireylerin sahip olduğu sermaye türlerinin de siyasi davranışlarında payı büyüktür. Yaş değişkeni ile bu durum daha farklı bir boyut kazanmaktadır. Ekonomik ve sosyal sermayesi yaşla birlikte azalan 65 yaş ve üstü bireyler geleneksel, muhafazakâr parti ve adaylara oy verme eğilimindedirler. Geçmişte yapılan pek çok seçimde bu durum gözlemlenebilmektedir. Bu çalışmanın ele aldığı ABD ve Büyük Britanya'da yapılan son üç dönem seçimlerinde de 65 yaş üstü bireylerin muhafazakâr parti ve adaylar lehine oy kullandıkları görülmektedir.

ABD 2008, 2012 ve 2016 Başkanlık Seçimlerinde 65 Yaş ve Üstü Seçmenlerin Oy Verme Davranışları

ABD’de 4 Kasım 2008 tarihinde yapılan ve Demokrat Parti adayı Barack Obama’nın, Cumhuriyetçi aday John McCain’i %53’e %46 ile yenilgiye uğrattığı seçimde; Amerikan Nüfus Sayım İdaresi (US Census Bureau) tarafından Kasım 2008’de yapılan “Current Population Survey Voting and Registration Supplement” (Mevcut Nüfus Anketi Oylama ve Kayıt Eki) adlı araştırmaya göre, 65 yaş ve üstü kişiler, muhafazakâr eğilimli olan Cumhuriyetçi Partinin adayına %54, Demokrat Parti adayına ise %45 oranında oy vermiş oldukları tahmin edilmektedir (MSNBC 2008’den aktaran Binstock, 2009, s. 697). Söz konusu araştırma bu seçimde yaşa göre katılım oranının şu şekilde olduğunu göstermektedir: 18-24 yaş %49’la en düşük katılım oranına sahipken, 65 yaş ve üstü seçmenler %70 ile en yüksek katılım oranına sahiptirler. Aynı seçimde 25-44 yaş %60; 45-64 yaş %69 katılım göstermiş oldukları ön görülmektedir (File ve Crissey, 2012, s. 10).

65 yaş ve üstü bireylerin oy verme davranışındaki bu eğilim, 6 Kasım 2012’de gerçekleşen seçimde de ortaya çıkmaktadır. Bu seçimde Demokrat Parti adayını değiştirmemiş, Barack Obama ile seçime katılmış; ancak Cumhuriyetçi Parti bu kez Mitt Romney’i aday göstermiştir. Amerikan Nüfus Sayım İdaresi (US Census Bureau) tarafından Kasım 2012’de yapılan “Current Population Survey Voting and Registration Supplement” ((Mevcut Nüfus Anketi Oylama ve Kayıt Eki) adlı araştırmaya göre 65 yaş ve üstü seçmenlerin %56’sının Mitt Romney’e; %44’ünün de Barack Obama’ya oy vereceklerini belirttikleri rapor edilmiştir. Öte yandan 65 yaş ve üstü seçmen %71,9; %41,3 katılım oranıyla en üst sıraya çıkmış olduğu tahmin edilmektedir. 18-24 yaş seçmenin katılım oranı ise söz konusu araştırmaya göre sadece %41,2’dir (File, 2013, s.6).

Öte yandan, 8 Kasım 2016’da yapılan ABD seçimlerinde; önceki iki seçimin aksine Cumhuriyetçi parti adayı Donald Trump, %0,2 puan farkla toplam oyların %47,8’ini alarak Demokrat Parti adayı Hilary Clinton’ı mağlup etmiş ve başkan seçilmiştir. Amerikan Nüfus Sayım İdaresi (US Census Bureau) tarafından 10 Mayıs 2017 tarihinde yayımlanan araştırma raporuna göre bu seçimde de 65 yaş ve üstü bireylerin kendilerinden genç olan seçmenlerin aksine Donald Trump’a oy verdikleri görülmektedir. Özellikle 65 yaş ve üstü seçmen, %70.9 katılım ile 45-64 yaşındakilerden (%66,6), 30-44 yaşındakilerden (%58,7) ve 18-29 yaş aralığındakilerden (%46,1) çok daha yüksek katılım göstermiştir. 65 yaş ve üstü adayların %53’ü Donald Trump’a oy verirken, %45’i tercihlerini Hilary Clinton’dan yana kullanmışlardır (File, 2017).

Büyük Britanya 2016 AB Referandumu-Brexit, 2017 ve 2019 Seçimlerinde 65 Yaş ve Üstü Seçmenlerin Oy Verme Davranışları

23 Haziran 2016'da Büyük Britanya'nın Avrupa Birliğinde kalması ya da Birlikten ayrılmasının oylandığı referandum, nam-ı diğer Brexit'te, Opinium araştırma şirketinin aynı yıl yaptığı seçim araştırmasına göre 65 yaş ve üstü seçmenin %60'ı Avrupa Birliğinden ayrılma yönünde oy kullanmıştır. Araştırmanın sonuçları yaşa göre 25-39 yaş grubu arasındaki gençlerin %65'i oy kullanmış, 40-54 yaş arası %66; 55-64 %74; 65 yaş ve üstü ise %90 oranında sandığa gitmişlerdir (Helm, 2016).

Brexit'ten bir yıl sonra yapılan 2017 genel seçimleri Britanya için oldukça özel bir seçim olarak tarihe geçmiştir çünkü 2017'de yapılan seçimlerde siyasi partilerden hiçbiri, Avam Kamarası'nda çoğunluğu sağlayamamıştır (Barford, 2017). BBC'den Barford'un haberine göre, Ipsos Mori şirketinin 2015 yılında yaptığı araştırmaya göre 18-24 yaş arası seçmenin %43'ünün 65 yaş ve üstü seçmenin %78'inin oy verdiği tahmin edilen bu seçimde gençlerin, sol bir parti olan İşçi Partisi lideri Jeremy Corbyn'e yüksek oranda oy verecekleri, özellikle 70 yaş üstü seçmenin (%70 oy oranı ile) Muhafazakâr parti adayı olan ve seçimi kazanan Theresa May'e oy vereceği ön görülmüştür (Barford, 2017).

2019 yılına gelindiğinde, Brexit'in tüm ülkede meydana getirdiği dalgalanma devam etmekteydi. Boris Johnson, 23 Temmuz 2019'da Muhafazakâr Parti'nin başkanı seçilerek Theresa May'in istifası sonrasında Başbakan olarak atanmıştı (BBC News, 2019). 12 Aralık 2019'da yapılan seçimde Muhafazakâr Parti kazanırken, İşçi Partisi kaybetmiştir. The Guardian Gazetesinden Stewart'a göre; seçim sonrası yapılan anketler 60-69 yaş arasındaki seçmen %57; 70 yaş ve üstü seçmen de %67 oranında Muhafazakâr Partiye oy vermiş olabileceğini göstermektedir. Bu oran, 18-24 yaş aralığında %21, 25-29 yaş aralığında ise %23'e kadar gerilemektedir (Stewart, 2019).

Tartışma ve Sonuç

Dünya genelinde ölüm oranlarının ve doğum hızının azalmasıyla nüfus hızla yaşlanmaktadır. Bu durum yaşlılar ve yaşlılığın tüm dünyadaki önemini artırmaktadır. Yaşlı nüfusun artışı ekonomi, aile, siyaset gibi pek çok toplumsal kurumda dönüşüme neden olmaktadır. Siyasette yaşlıların oy verme davranışlarının önemi de buna paralel olarak artmaktadır. Özellikle yaşlı nüfus artışı ile bilinen Batı ülkelerinde 65 yaş ve üstü seçmenin oy verme davranışlarının seçimi etkilediği, yaşlıların oy verdikleri parti ve adayların seçimi kazandıkları yönündeki kanı gün geçtikçe yaygınlaşmaktadır. Bu kanı Amerikan Başkanlık seçimleriyle İngiltere'deki Brexit oylamalarında yüksek sesle telaffuz edilmiş, ABD'de Demokrat Parti seçmenleri, Britanya'da da Avrupa Birliği'nde kalma yönünde oy kullanan

orta yaş ve genç seçmen, 65 yaş ve üstü seçmeni neredeyse günah keçisi ilan etmişlerdir.

“Terör Yönetimi Kuramı” 65 yaş ve üstü seçmenin oy verme davranışını açıklamak için başvurulması yararlı olan kuramlardan biridir. 1986 yılında Greenberg, Pyszczynski, Solomon’un geliştirdiği “Terör Yönetimi Kuramı”, ölüm farkındalığının insan davranışının çeşitli yönlerini etkileyebileceği fikrinden yola çıkmaktadır (Darrell ve Pyszczynski, 2016). Siyasi davranışta da pek çok çeşitli siyasi tutumu açıklamak için başvurulmuş kurama göre; yaşlılar mevcut düzeni koruma ve belirsizliği ortadan kaldırma eğiliminde oldukları için genellikle geleneksel ve muhafazakâr partilere oy verme eğilimindedirler. Zira kuramın günümüzdeki temsilcileri olan Jost ve arkadaşları politik muhafazakârlığın belirsizliğe karşı olmak ve temel ihtiyaç ve kronik ölüm korkusuyla karakterize olduğunu savunmaktadır (Jost vd, 2003). Buna ek olarak kuramın kurucusu Greenberg’in Jonas (2003) ile yaptığı bir diğer çalışmada yazarlar politik muhafazakârlığı değişime direniş, farklılıklara intolerans ve korkuyla ilişkilendirmektedirler.

Fransız düşünür Pierre Bourdieu’nün temel kavramları olan alan, habitus ve sermaye türleri de 65 yaş ve üstü bireylerin oy verme davranışlarını açıklamada yararlıdır. Bir alan türü olan politik arenada bireyler alandaki diğer aktörlerle; habituslarına, çıkarlarına ve toplumsal konumlanışlarına göre etkileşime girerler. Bu etkileşime göre siyasi davranışları da şekillenir. Öte yandan bireyin sahip olduğu kültürel, ekonomik, sosyal ve simgesel sermayeleri onun siyasi davranışını da etkilemektedir. Yaş değişkeni de göz önüne alındığında 65 yaş üstü bireyin geleneksel ve muhafazakâr partilere oy vermeleriyle ilgili argüman güçlenmektedir. Bu çalışmada bu savın doğruluğunu araştırmak üzere ABD’de 2008, 2012, 2016 yıllarında yapılan Başkanlık seçimleriyle ve Büyük Britanya’da 2016 yılında gerçekleştirilen AB referandumu-Brexit, 2017 ve 2019 seçimleri öncesi ve sonrasında yapılan kamuoyu araştırma sonuçları incelenmiştir.

Kaynakça / Reference

Abrams, Herbert L. ve R. Brody. (1998). Bob Dole's age and health in the 1996 election: Did the media let us down? *Political Science Quarterly* 113, 471-491. doi: 10.2307/2658077.

Adorno, T. W., Frenkel-Brunswick, E., Levinson, D. J., ve Sanford, R. N. (1950). *The authoritarian personality*. New York: Harper. doi: 10.4135/9781446220986.n8

Ball, M. (2016, 25 Ekim). Trump's graying army. *The Atlantic*. Erişim adresi: <https://www.theatlantic.com/politics/archive/2016/10/trumps-graying-army/505274/>

- Barford, V. (2017, 19 Mayıs). Election 2017: If more young people actually voted, would it change everything? *BBC*. Erişim adresi: <https://www.bbc.com/news/election-2017-39965925>
- Binstock, R. H. (2009). Older voters and the 2008 election. *The Gerontologist*, 49(5), 697-701. doi: 10.1093/geront/gnp100.
- Boris Johnson replaces Theresa May as the UK's new prime minister. (2019, 25 Temmuz). *BBC News*. Erişim adresi: <https://www.bbc.com/news/in-pictures-49098630>
- Bourdieu, P. (2014). Vive la crise!: Sosyal bilimlerde heterodoksi için. Güney Çeğin, Emrah Göker, Alim Arlı, ve Ümit Tatlıcan (Ed.) *Ocak ve zanaat: Pierre Bourdieu derlemesi* (s. 33- 49) içinde. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Bulut, M. B. (2015). Terör yönetimi kuramı (Dehşet yönetimi kuramı). *Mediterranean Journal of Humanities* (1), 161-174. doi: 10.13114/MJH.2015111374
- Carroll, J. (2007, 17 Eylül). Which characteristics are most desirable in the next president?. *Gallup*. Erişim adresi: <http://www.gallup.com/poll/28693/which-characteristics-most-desirable-next-president.aspx>
- Darrell, A., ve Pyszczynski, T. (2016). Terror management theory: Exploring the role of death in life. L. A. Harvell ve G. S. Nisbett (Eds.), *Denying death: An interdisciplinary approach to terror management theory* (s. 1-15) içinde. New York: Routledge.
- Erdoğan, E., ve Uyan Semerci, P. (2019). Göçmen karşıtlığında tehdit algısının rolü: Korku ve endişe duygusu. Emre Erdoğan ve Pinar Semerci Uyan. (Ed.) *Siyasetteki gölge korku* (s. 53-74) içinde. İstanbul: İthaki Yayınları.
- File, T. (2013). The diversifying electorate, voting rates by race and hispanic origin in 2012 and other recent elections. *United States Census Bureau*. Erişim adresi: <https://www.census.gov/prod/2013pubs/p20-568.pdf>
- File, T. (2017, 10 Mayıs). Voting in America: A look at the 2016 presidential election. *United States Census Bureau*. Erişim adresi: https://www.census.gov/newsroom/blogs/random-samplings/2017/05/voting_in_america.html
- File, T. ve Crissey, S. (2012, Temmuz). Voting and registration in the election of november 2008. *United States Census Bureau*. Erişim adresi: https://www.census.gov/history/pdf/2008presidential_election-32018.pdf
- Fisher, P. (2010). The age gap in the 2008 presidential election. *Society*, 47(4), 295-300. Erişim adresi: <https://link.springer.com/article/10.1007/s12115-010-9332-4>

Greenberg, J., ve Jonas, E. (2003). Psychological motives and political orientation-The left, the right, and the rigid: Comment on Jost et al. (2003). *Psychological Bulletin*, 129(3), 376–382. doi: 10.1037/0033-2909.129.3.376

Greenberg, J. Pyszczynski, T., Solomon, S., Rosenblatt, A., Veeder, M., Kirkland, S., ve Lyon, D. (1990). Evidence for terror management theory II: The effects of mortality salience on reactions to those who threaten or bolster the cultural worldview. *Journal of Personality and Social Psychology*, 58(2), 308-318. doi: [10.1037/0022-3514.58.2.308](https://doi.org/10.1037/0022-3514.58.2.308)

Grenfell, M. J. (Ed.). (2008). *Pierre Bourdieu: key concepts*. New York: Routledge.

Helm, T. (2016, 10 Temmuz). EU referendum: youth turnout almost twice as high as first thought. *The Guardian*. Erişim adresi: <https://www.theguardian.com/politics/2016/jul/09/young-people-referendum-turnout-brexit-twice-as-high>

Holland, J. L. (2013). *Age gap? The influence of age on voting behavior and political preferences in the American electorate*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Washington: Washington State University.

Jost, J. T., Glaser, J., Kruglanski, A. W., ve Sulloway, F. J. (2003). Political conservatism as motivated social cognition. *Psychological Bulletin*, 129, 339–375. doi: 10.1037/0033-2909.129.3.339

Jost, J. T., Napier, J. L., Thorisdottir, H., Gosling, S. D., Tibor, P. P., ve Ostafin, B. (2007). Are needs to manage uncertainty and threat associated with political conservatism or ideological extremity? *Personality and Social Psychology Bulletin*, 33, 989–1007. doi: 10.1177/0146167207301028

Karpf, A. (2018, 19 Ekim). Enough of the lazy ageism – don't blame us 'greedy oldies' for Brexit. *The Guardian*. Erişim adresi: <https://www.theguardian.com/commentisfree/2018/oct/19/ageism-greedy-oldies-brexit-young-people>

Kenski, K., ve Jamieson, K. H. (2010). The effects of candidate age in the 2008 presidential election. *Presidential Studies Quarterly*, 40(3), 449-463. doi: 10.1111/j.1741-5705.2010.03780.x

Kosloff, S., Landau, M. J. ve Burke, B. (2016). Terror management and politics: Comparing and integrating the "conservative shift" and "political worldview defense" hypotheses. L. A. Harvell ve G. S. Nisbett (Ed.), *Denying death: An interdisciplinary approach to terror management theory* (s. 28-44) içinde. New York: Routledge.

Lifshin, U., Helm, P. J. ve Greenberg, J. (2017). Terror management theory: Surviving the awareness of death one way or another. Jakobsen, M. H. (Ed.) *Postmortal Society Towards a Sociology of Immortality* (s. 79-96) içinde. London: Routledge. doi: 10.4324/9781315601700

Pyszczynski, T. (2004). What are we so afraid of?: A terror management theory perspective on the politics of fear. *Social Research: An International Quarterly*, 71(4), 827-848.

Sperlich, P.W. (2001). Cross-pressures: Political. N. Smelser ve P. B. Baltes (Ed.). *International encyclopedia of the social and behavioral sciences, Volume 5* (s. 3015-3018) içinde. NY: Elsevier.

Stewart, H. (2019, 13 Aralık). Boris Johnson and Tories predicted to win 86-seat majority in exit poll. *The Guardian*. Erişim adresi: <https://www.theguardian.com/politics/2019/dec/12/exit-poll-predicts-majority-for-boris-johnson-and-conservatives>

Swartz, D. (1997). *Kültür ve iktidar: Pierre Bourdieu'nün sosyolojisi*. İstanbul: İletişim Yayınları.

Swartz, D. (2013). *Symbolic power, politics, and intellectuals: The political sociology of Pierre Bourdieu*. Chicago: University of Chicago Press.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK). (2020). *İstatistiklerle yaşlılar, 2019*. Erişim adresi: <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=33712>

Wacquant, L. (2014). Pierre Bourdieu: Hayatı, eserleri ve entelektüel gelişimi. Güney Çeğin, Emrah Göker, Alim Arlı ve Ümit Tatlıcan (Ed.) *Ocak ve zanaat: Pierre Bourdieu derlemesi* (s. 53-76) içinde. İstanbul: İletişim.

Whitely, P. ve Clarke, H. (2016, 26 Haziran). Brexit: Why did older voters choose to leave the EU?. *The Independent*. Erişim adresi: <https://www.independent.co.uk/news/uk/politics/brexit-why-did-old-people-vote-leave-young-voters-remain-eu-referendum-a7103996.html>

